

FACTORS INFLUENCING CANINE SOCIAL INTERACTIONS

FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ SOCIÁLNÍ INTERAKCE PSŮ

Šedivá M., Řezáč P.

Department of Animal Morphology, Physiology and Genetics, Faculty of Agronomy,
Mendel University in Brno, Zemědělská 1/1665, 613 00 Brno, Czech Republic

E-mail: sediva-michaela@seznam.cz

ABSTRACT

The aim of the study was to examine the effect of factors on social interactions of dogs. Observations included 206 pairs of dogs kept on a leash and 206 pairs of dogs kept off a leash. Dogs were different breeds, sizes and degree of training. The gender of the dog had an effect not only on sniffing and marking, but also on play. The influence of a leash on play and sniffing was also found. Play and sniffing were observed more frequently in dogs off a leash than in dogs on a leash. These findings can help to predict behavior of randomly met dogs and to provide a base for future research in the area.

Key words: dog, behavior, communication

Acknowledgments: This work was supported by the grant of the Czech Ministry of Education No. MSM 6215648905.

ÚVOD

V dnešní době jsou psi nedílnou součástí lidské společnosti. Nebereme je jen jako pomocníky při lovu zvěře nebo ochraně majetku, ale také jako společníky. Doprovázejí nás na procházkách, které jsou ze zdravotního hlediska důležité nejenom pro psa, ale také pro majitele. Pes potřebuje pohyb k posílení svalového aparátu, vydání nadbytečné energie, využití vrozených vlastností a kontaktu s ostatními příslušníky svého druhu. Na veřejných prostranstvích pak dochází k setkání cizích psů, kteří mezi sebou různým způsobem komunikují. Jelikož je pes smečkové zvíře, vyvinul se u něho široký repertoár signálů, který slouží k vyjádření toho, co chce sdělit. Konkrétně jde o zvukové projevy, výraz tváře a postoj těla. Protože ne všichni majitelé psů rozumí signálům, které jejich psi vysílají, může v některých případech dojít k napadení druhého psa či dokonce člověka.

Poznatky v oblasti komunikace psů nám mohou pomoci při předvídání chování u náhodně se potkávajících psů a mohou být i podkladem pro další výzkum v této oblasti. Zároveň jestliže budeme schopni tyto poznatky předat široké veřejnosti, může to vést ke zlepšení vztahu mezi majitelem a psem, kterému pak nebudeme nevědomky způsobovat stres z nepochopení jeho chování.

MATERIÁL A METODIKA

Pozorování interakcí psů a zjišťování faktorů, které je ovlivňují, bylo prováděno pomocí dvou experimentů. Předběžná studie sloužila k určení faktorů a jejich vlivu na vzájemné interakce psů. Probíhala ve městě Náchodě, kde byly vhodné podmínky pro pozorování. Sledováno bylo 40 dvojic psů. Pro dostatečné posouzení chování psů bylo vše natáčeno na video a následně vyhodnoceno.

Hlavní experiment probíhal od října 2010 do prosince 2011 v Brně. Pozorováno bylo 412 dvojic psů, z nichž polovina byla vedena na vodítku a druhá polovina na volno. Sledování probíhalo na místech s vyšší frekvencí výskytu psů. Vzájemné interakce psů byly pozorovány od chvíle, kdy si jeden pes všiml druhého. Sledování bylo přerušeno ve chvíli, kdy majitel nebo pes, ukončil komunikaci. Bylo sledováno vzájemné očíhávání, značení a hra. Pozorovatel žádným způsobem neovlivňoval chování psa ani chování majitele. U pozorovaných dvojic byl sledován vliv následujících faktorů: způsob vedení psa (na vodítku/na volno), pohlaví psa (pes/fena), pohlaví majitele (muž/žena), velikost psa (malý/střední/velký) a věk psa (starý/dospělý/štěně). Statistické vyhodnocení vlivu faktorů na jednotlivé druhy chování bylo provedeno chí-kvadrát testem v rámci statistického programu SAS. Za průkazné rozdílly byly brány výsledky s $P < 0,05$.

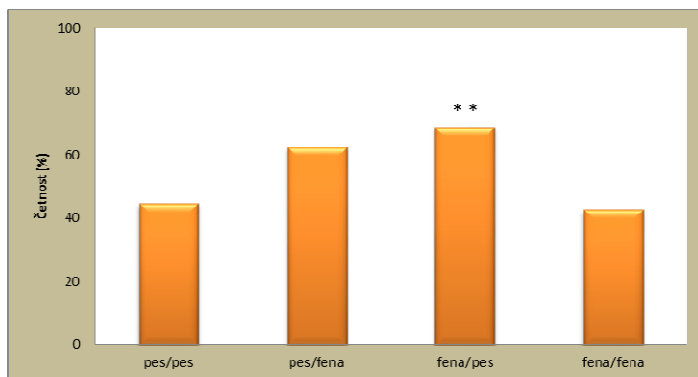
VÝSLEDKY A DISKUZE

Celkem bylo sledováno 412 psů vedených na volno a 412 psů vedených na vodítku, kde početní zastoupení psů při sledování jednotlivých faktorů je zachyceno v tabulce 1.

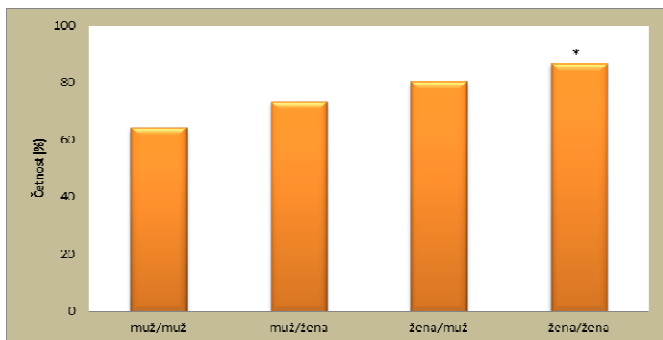
Tab. 1 Celkové počty psů rozděleny podle sledovaných faktorů

	Pohlaví psa		Věk			velikost			pohlaví majitele	
	Pes	fena	štěně	dospělý	starý	malý	střední	velký	muž	žena
Na volno	177	235	55	311	46	112	98	202	177	235
	42,7%	57,3%	13,4%	75,5%	11,1%	27,2%	23,8%	49,0%	43,0%	57,0%
Celkem	412 (100%)		412 (100%)			412 (100%)			412 (100%)	
Na vodítku	175	237	41	305	66	131	123	158	157	255
	42,5%	57,5%	10,0%	74,0%	16,0%	31,8%	29,9%	38,3%	38,1%	61,9%
Celkem	412 (100%)		412 (100%)			412 (100%)			412 (100%)	

Psi mají výborně vyvinutý čich a pachové signály jsou pro ně velice důležité. Očicháváním moče a výkalů totiž dokáží získat mnoho informací o jedinci, který značku zanechal (Bailey, 2003). Exkrementy v sobě obsahují pachovou informaci charakteristickou pro daného jedince, poukazují na to, v jakém reprodukčním stádiu se daný jedinec nachází a zda se jedná o fenu či psa. Dále jsou ukazatelem zdravotního stavu a dokonce vyjadřují dominantní postavení psa (Arakawa et al., 2008). Vzájemné očichávání můžeme pozorovat takřka při každém setkání psů. Z výsledků vyplývá, že k očichávání docházelo častěji mezi psy různého pohlaví (obr. 1). To je v souladu se zjištěním Řezáče et al. (2011).

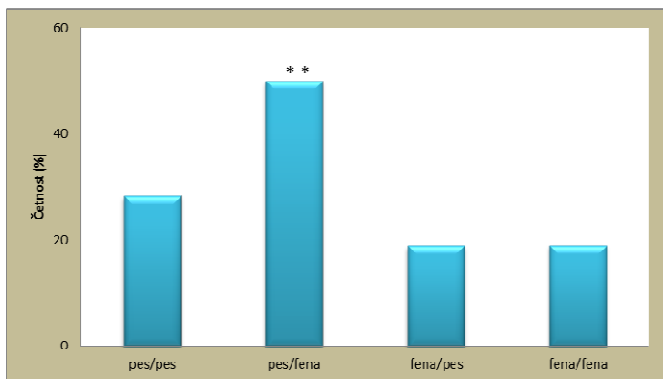
Obr.1 Vliv pohlaví na očichávání psů při vedení na vodítku (** $P < 0,012$)

Dalším faktorem, který ovlivňuje očichávání psů je pohlaví majitele. Bylo zjištěno, že průkazně častěji docházelo k očichávání u psů v přítomnosti ženy (obr. 2). Tento jev by se dal vyložit tím, že ženy jsou komunikativnější než muži, často se na procházkách zapovídají a dávají tak prostor pro interakce psů.

Obr. 2 Vliv pohlaví majitele na očichávání psů při vedení na volno (** $P < 0,02$)

Posledním, námi zjištěným faktorem, který ovlivňoval očichávání psů, byl způsob jejich vedení. U psů vedených na volno bylo pozorováno očichávání v 39% případech a u psů vedených na vodítku v 27% případech ($P < 0,001$). Majitelé, při vedení psů na vodítku, často očichávání psů zamezují, protože jim např. očichávání genitálií přijde neslušné. Z našich výsledků vyplývá, že očichávání je nedílnou součástí komunikace psů, které bychom neměli zamezovat. Jak uvádí Abrantes (1999), očichávání je základní rituál při setkání dvou psů.

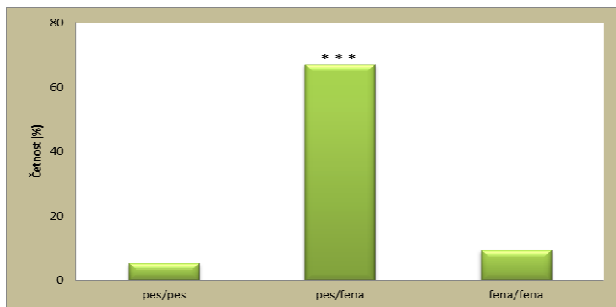
Na značení u psů mělo vliv jejich pohlaví (obr. 3), kdy psi značili významně častěji, než feny, přičemž četnost jejich značení se zvyšovala v přítomnosti fen. Pal (2002), který prováděl sledování u divoce žijících psů, uvádí, že četnost značení je ovlivněna přítomností jiných psů, což je v souladu s naším zjištěním.

Obr. 3 Vliv pohlaví na značení psů při vedení na vodítku (** $P < 0,008$)

Hra je vážná činnost, kdy štěněta odhalují slabé a silné stránky svých sourozenců, zlepšují si koordinaci pohybů a osvojují si lovecké dovednosti (Bower, 1998). Před začátkem hry se jeden ze

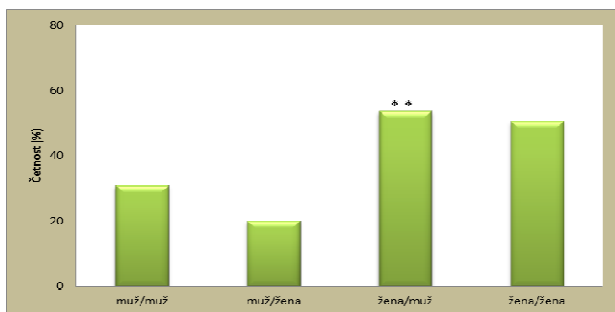
dvojice psů snaží nejprve získat vizuální pozornost druhého psa a poté následuje chování, které značí výzvu ke hře (Horowitz, 2008). Prostřednictvím hry zažívají psi konflikty, které by měly katastrofální následky, kdyby byly brány vážně. Výsledkem toho všeho je, že štěně získává důležité poznatky samo o sobě a o svém okolí (Bauer a Smuts, 2006). Pro vývoj sociálního chování, je hra velice důležitá. Stabilizuje sociální postavení zvířat a díky ní vzniká náklonnost, která ustaluje strukturu smečky (Mikulica, 1991). V našem sledování bylo logicky zjištěno, že na výskyt hry má vliv věk psa, kdy štěňata si hrála mnohem častěji než ostatní věkové kategorie psů. Dále pak bylo zjištěno, že hru také ovlivňuje pohlaví psů, kdy jedinci opačného pohlaví si hráli průkazně častěji než jedinci stejného pohlaví (obr. 4).

Obr. 4 Vliv pohlaví na hru psů při vedení na vodítku (** $P < 0,001$)

Pohlaví majitele bylo dalším faktorem, který ovlivňoval hru psů. Při setkání dvojic, kde byly přítomny ženy, se hra vyskytovala v mnohem větší míře, než když byli přítomni jen muži (obr. 5).

Obr. 5 Vliv pohlaví majitele na hru psů při vedení na volno (** $P < 0,005$)

Výskyt hry u psů je také ovlivněn způsobem vedení. V pokusu bylo zjištěno, že z celkového počtu 30% hrajících si psů bylo 21% vedeno na volno a 9% vedeno na vodítku. Psi pohybující se na volno si tedy hráli průkazně častěji ($P < 0,001$) než psi vedení na vodítku. Toto zjištění podporuje i Pal (2008).

ZÁVĚR

Dosud bylo uveřejněno jen málo studií založených na pozorování interakcí psů na veřejných prostranstvích. S narůstajícím počtem chovatelů psů a tedy i se zvyšujícím se počtem jejich náhodných setkání na veřejných prostranstvích, je důležité prohlubovat znalosti o chování psů, aby se jejich jednání dalo předvídat a díky tomu se mohly eliminovat nežádoucí střety mezi psy. Naše výsledky prokázaly, že vzájemné interakce mezi psy ovlivňuje řada faktorů. Na očichávání mělo vliv pohlaví psů, pohlaví majitele a způsob vedení. Na značení mělo vliv pohlaví psů. Výskyt hry byl ovlivněn věkem a pohlavím psa, pohlavím majitele a způsobem vedení.

LITERATURA

- Abrantes R., 1999: *Řeč psů: Encyklopedie psího chování*. Dona, České Budějovice, 230 s.
- Arakawa H., Blanchard D. C., Arakawa K., Dunlap C. H., Blanchard R. J., 2008: Scent marking behavior as an odorant communication in mice. *Neuroscience&Biobehavioral Reviews*, 32: 1236–1248.
- Bailey G., 2003: *Pes a jeho řeč*. Ottovo nakladatelství, Praha, 96 s.
- Bauer E. B., Smust B. B., 2006: Cooperation and competition during dyadic play in domestic dogs, *Canis familiaris*. *Animal Behaviour*, 73: 489–499.
- Bower J., Bower C., 1998: *Psi: Praktický rádce chovatele psů*. Columbus, Praha, 208 s.
- Horowitz A., 2008. *Attention to attention in domestic dog (Canis familiaris) dyadic play*. Springer-Verlag, 118 s.
- Mikulica V., 1991: *Poznej svého psa: Etologie a psychologie psa*. Dialog, Liberec, 312 s.
- Pal S. K., 2002: Urine marking by free-ranging dogs (*Canis familiaris*) in relation to sex, season, place and posture. *Applied Animal Behaviour Science*, 80: 45–59.
- Pal S. K. 2008. Maturation and development of social behaviour during early ontogeny in free-ranging dog puppies in WestBengal, India. *Applied Animal Behaviour Science*, 111: 95-107.
- Řezáč P., Viziová P., Dobešová M., Havlíček Z., Pospíšilová D., 2011: Factors affecting dog–dog interactions on walks with their owners. *Applied Animal Behaviour Science*, 134: 170-176.